

MURÁNYI SÁNDOR OLIVÉR

Szirti

MURÁNYI SÁNDOR OLIVÉR (1974) Pócsmegeyer

– Sose gondoltam volna, hogy igaza lesz egy vendégem harminc évvel ezelőtt csak úgy odavetett tréfás kijelentésének. Söröspataki lesemben ültünk, mikor szomorkásan mondta: – Itt benzinkút lesz az autópályán. – Akkor nevtünk. Ma beszéltem Zolikával, a főerdésszel, aki megerősítette a sajtóhírt: térképet küldtek az illetékes minisztériumból a hivatalába. – Mindez azt jelenti, egyre komolyabban készülnek, hogy ne csak nyomvonal készüljön, hanem valóra váljon a nemzeti terv: elinduljon az Erdélyt Moldvával összekötő Unirii, az Egyesülés beszédes nevet kapott autópálya terve – hajtja le fejét Lukács. – Az utolsó mohikánok vagyunk. Csak most éppen nem a vasparipa fenyeget, hanem az autópálya. Ceaușescut túléltük. Vajon ezt is túléljük-e? Vagy csomagoljak, és költözök Kanadába, miután itt éltem le életem felét? Változtassak ötven után? Lesz még lendület bennem az újrakezdéshez?

A vadőr mintegy magát biztatva bólint: – Lenne! – Elkeseredésében önmagával vitázik. Hiába állok mellette. A szél feltámad a Kiság mellett a sűrűben, ahova lest javítani jöttünk. Egy roppant súlyú vendég letörte ugyanis a fa-építmény létráját, a szintén fából készült lépcsőket meg elmosta az eső, elszüllyedtek a sárban.

Mindenben segítkezem, kezébe adom a szerszámokat, idehozom az autóból a láncfűrész, tartom a léceket, miközben méretre vágja, majd két kezemmel rögzítem őket, amíg ő felszegeli. Jó egyórás munka után teljesül a mai terv: újak a lépcsők a les előtt és a lesen. Csend lesz a tizenegyes kilométerkőnél. Elindulunk lefelé, amikor egyszer csak hatalmas árny borítja be az eget.

– Pszt! – int Lukács. – Megjött a szirti! Még jó, hogy végeztünk a munkával járó hangoskodással, és nem zavarjuk! Nincs messze innen a fészke a Sófalvi Fenyőnél, oda tarthat a fiókáihoz, mert valami húsfélét tart csőrében.

Közben térerőbe érünk, így a mobilomban meg tudom wikipédiázni a szirtit:

A szirti sas (Aquila chrysaetos) a madarak (Aves) osztályának vágómadár-alakúak (Accipitriformes) rendjébe, ezen belül a vágómadárfélék (Accipitridae) családjába tartozó faj. Egyéb neve: kőszáli sas.

Albánia és Skócia nemzeti madara. Megtalálható Európában, Ázsiában, Észak-Amerikában és Észak-Afrikában, habár manapság nagyon leszűkült az élőhelye. A hegyvidékeket, a sziklafalakat és a nyílt területeket kedveli.

Magyarországon rendszeresen költ 1-3 pár az Északi-középhegységben, télen olykor a Hortobágyon lehet megfigyelni őket. A 2012. januárban végrehajtott madárszámlálás eredménye alapján 7 szirti sas telelt Magyarországon. Magyar állatkertek közül egyedül a Szegedi Vadasparkban tartják. A 2016-os saslét-szám-felmérés során a Magyar Madártani Egyesület szakemberei és önkéntesei 6 darab szirti sást találtak Magyarországon. 2018-ban a madárszámlálás adatai alapján 2 itthon telelő szirti sást figyeltek meg a madarakat számlálók.

Testhossza 75–90 centiméter, szárnyfesztávolsága 190–220 centiméter, testtömege 3–6,7 kilogramm. Tollazata barna, a tollak vége szürkés; a fiatalok farka fehér, sötét végszalaggal, szárnyukon is van kevés fehér szín. Lábai hosszúak és vastagok, melyek hosszú, éles karmokban végződnek. Csőre nagy, horgas, erős tépőcsőr.

Magányosan vagy párban él. Főként emlősökre és madarakra vadászik, de jelentős mértékben dögevő. Vadászterülete 520 km² is lehet. Gyakran kering kifeszített szárnyakon, és tekintélyes magasságra felemelkedik. A szabadban akár 15–20 évig is él, de fogságban egy madár elérte a 46 éves kort is Európában. Az idősebb madarak költőhelyükön maradnak, a fiatalok messze elkóborolnak. Viselkedésükre fióka korukban a káinizmus jellemző. Ez annak a jelenségnek a neve, amikor egy fészekaljban élő madárfiókák az életük első heteiben egymás ellen fordulnak, és az erősebb, nagyobb fióka elpusztítja a gyengébb, kisebb fiókát. A bibliai Káin–Ábel testvérgyilkosságról nevezte el a madártani irodalom.

– Már filmeztem a fiókáit – folytatja Lukács vadőr –, egy alkalommal pedig nagy mozgolódásra figyeltem föl a kapumnál. Pista, a szomszéd egy fiatal szirtit szállított biciklijé csomagtartójában. Az emberek rögtön körégyűltek.

– Hova viszed? – kérdeztem.

– Kitömetni – felelte.

– Na, te meglőttél – mondtam erre. – Ha csak mondod, akkor is megpatkolnak a rendőrök, nemhogy csináld! – azzal vadóri minőségemben elvettem tőle a madarat, amely érdekes módon nem tudott elszállni, pedig a fészekből már kirepült. Valami okból legyengülhetett. Három napig lakott a fásszínemben. Két paducot is megevett egyszerre. Számára fogtam. Aztán még egy fél kiló húst is kapott. El sem hiszed, milyen óvatosan vette el tenyeremből a hússzeleteket, nehogy az én húsomba vágjon rendkívül éles csőrével. Egyes emberekkel szemben még a madár is tudja és betartja: segítő kézre nem ütünk...

Aztán jöttek a madárvédő egyesülettől, és elvitték tőlem, hogy meggyűrűzzék. Hogy mi ebben a logika, máig nem tudom elképzelni. Nem jó szívvel adtam oda – nemcsak azért, mert már három nap alatt hozzám nőtt, hanem tudtam: ha mi, emberek kezdjük „védeni” az állatot, abból nemigen származhat sok jó. Korunkra ki is pusztult minden hatodik faj... Hát a szirtivel is éppen úgy jártunk, ahogy sejtettem. A madárvédők hónapok múlva értesítettek: a szirti gyűrűjén levő telefonszámot felhívta valaki, hogy hírt adjon: a madár elpusztult. Nem a káinizmus ölte meg, hanem az ember. Vajon hány vadnak jut ki efféle sors, amikor elkészül az autópálya?